

První historicky doložené hnízdění kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo*) na Pardubicku

The first nesting record of the Great Cormorant (Phalacrocorax carbo) in Pardubice district

Martin KOHOUTEK

Břehy 333, 535 01 Přelouč; email: ketuohok@seznam.cz

ÚVOD

Kormorán velký (*Phalacrocorax carbo*) patří mezi ptačí druhy, jejichž početnost se v Evropě v průběhu posledního půlstoletí výrazně zvětšila, pravděpodobně díky změnám v obhospodařování vodních ekosystémů a zvýšené toleranci ze strany člověka (např. DEBOUT *et al.* 1995, LINDELL *et al.* 1995, MUSIL *et al.* 1995). Zatímco koncem 60. let 20. století hnízdilo v kontinentální Evropě maximálně 4000 párů kormoránů velkých (CRAMP & SIMMONS 1977), na konci 20. století to bylo již 140 000 až 146 000 párů (HAGEMEIJER & BLAIR 1997).

Zvyšování početnosti kormoránů se nevyhnulo ani území České republiky. První novodobé hnízdění kormoránů velkých bylo zaznamenáno na Novomlýnských nádržích v roce 1982 a na Třeboňsku v roce 1983 (JANDA & MACHÁČEK 1990, HUDEC 1994). Pokračující šíření tohoto druhu potvrzuje vznik menších kolonií na Jindřichohradecku a v Poodří (KRESTOVÁ & Musil 2001). V České republice hnízdilo v letech 2001–2003 asi 200 až 232 párů kormoránů, hlavně v jižních Čechách a na jižní Moravě (ŠŤASTNÝ *et al.* 2006).

Od roku 1992 do roku 2013 byl kormorán velký uveden ve vyhlášce č. 395/1992 Sb. k zákonu č. 114/1992 Sb. jako zvláště chráněný ohrožený druh. S ohledem k narůstající početnosti protahujících a zimujících populací kormoránů, byla později jeho zvláštní zákonná ochrana zrušena.

V historických záznamech se dochovalo množství údajů o výskytu kormoránů velkých na Pardubicku v 19. století (FRÍČ 1873, MUSÍLEK 1946). Již v té době byli ale kormoráni pronásledováni jako škůdci v chovech ryb. Po většinu 20. století na Pardubicku kormoráni zaletovali pouze nepravidelně v období migrace (MUSÍLEK 1946, ŠTANCL & ŠTANCLOVÁ 1987). Až od devadesátých let 20. století je kormorán velký na Pardubicku opět běžným, ale nehnízdícím, ptačím druhem. V zimním období se skupiny až stovek jedinců zdržují na stromech při nezamrzajících částech Labe. Od jara do podzimu kormoráni upřednostňují rybníky a další stojaté vodní plochy (vlastní pozorování). Tento příspěvek pojednává o prvním prokázaném hnízdění kormoránů velkých na Pardubicku.

VLASTNÍ POZOROVÁNÍ

V roce 2015 došlo k zahnízdění jednoho páru kormoránů velkých na Strašovském rybníku na Pardubicku (rozloha 25 ha, kvadrát 5959, koordináty 50°05'51.3" N 15°31'03.3" E, nadmořská výška 217 m n. m). Hnízdo bylo umístěno v severní části

rybníka nejvíce vzdálené od hlavní hráze. Do vodní plochy zde vybíhá několik desítek metrů dlouhý a jen několik metrů široký poloostrov. Celý poloostrov je velice špatně přístupný, neboť po většinu roku je s okolními loukami propojen mělkou močálovitou plochou s rákosinami. Hnízdo kormoránů bylo umístěno ve výšce asi 10 metrů nad vodní hladinou na částečně suché větvi jedné z vrb bílých (*Salix alba*), které tvoří na poloostrově souvislý porost (obr. 1). Stavba hnízda byla zahájena pravděpodobně na začátku května.

Při mé první návštěvě 17. 5. 2015 byla na hnízdě přítomna samice, která pravděpodobně zahřívala vejce. Samec seděl na suché větvi nad hnízdem (obr. 1, 2). Při další kontrole hnízda dne 23. 5. 2015 působil hnízdící pár neklidným dojmem a odlétl od hnízda bezprostředně po spatření člověka. Při třetí kontrole dne 13. 6. 2015 bylo hnízdo shozeno a podkladová větev ulomena.

Podle dostupných zdrojů se jedná o první doložené hnízdění kormoránů velkých na Pardubicku (ŠTANCL & ŠTANCOVÁ 1987, ŠTASTNÝ *et al.* 2006). Vzhledem k silnému pronásledování druhu ze strany rybářů, včetně plašení a odlovu, je šance úspěšného vyhnízdění na Pardubicku v dnešní době poměrně nízká. Většina rybníků je rybáři často navštěvována a utajení takto nápadného ptačího druhu je téměř nemožné.

SOUHRN

V roce 2015 došlo k zahnízdění jednoho páru kormoránů velkých (*Phalacrocorax carbo*) na Strašovském rybníku na Pardubicku. Hnízdo kormoráni postavili pravděpodobně na

Obr. 1: Pár kormoránů velkých (*Phalacrocorax carbo*) u hnízda na břehu Strašovského rybníka, 17. 5. 2015.
Fig. 1: Pair of the Great Cormorant (*Phalacrocorax carbo*) at the breeding site Strašovský pond, 17. May 2015. Photo by M. Kohoutek.

Obr. 2: Detailní pohled na konstrukci hnízda kormorána velkého umístěného na vrbě bílé (*Salix alba*), Strašovský rybník, 17. 5. 2015.

Fig 2: Full view on nest of the Great Cormorant at white willow (*Salix alba*), Strašovský fishpond, 17. May 2015. Photo by M. Kohoutek.

počátku května na jedné z vrb bílých (*Salix alba*) ve výšce asi 10 metrů. Při návštěvě lokality dne 13. 6. 2015 bylo zjištěno zničení hnízda, které měl na svědomí velmi pravděpodobně člověk. Jedná se o první historicky doložené hnízdění kormoránů velkých na Pardubicku.

SUMMARY

*The paper describes the first record of breeding of the Great Cormorant (*Phalacrocorax carbo*) in Pardubice district. One pair bred on Strašovský fishpond (Grid no. 5959) in 2015. The nest was found on 17 May and was located on white willow (*Salix alba*) in the height of 10 m above ground. Nest was destroyed by human early before June 13.*

LITERATURA

- CRAMP S. & SIMMONS K. E. L. (eds) 1977: *The Birds of the Western Palearctic I*. Oxford University Press, Oxford.
- DEBOUT G., ROV N. & SELLARS R. M. 1995: Status and population development of cormorants *Phalacrocorax carbo carbo* breeding on the Atlantic coast of Europe. *Ardea* 83: 47–59.
- FRÍČ A. 1873: *Naturgeschichte der Vögel Europas*. Prag.
- HAGEMEIJER W. J. M. & BLAIR M. J. (eds) 1997: *The EBCC Atlas of European Breeding Birds*. T & A. D. Poyser, London.
- HUDEC K. (ed.) 1994: *Fauna ČR a SR. Ptáci 1*. Academia, Praha.

- JANDA J. & MACHÁČEK P. 1990: Kormorán velký, *Phalacrocorax carbo*, v Čechách a na Moravě v letech 1982–1988. *Sylvia* 27: 55–70.
- KRESTOVÁ M. & MUSIL P. 2001: Výskyt a početnost kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo*) v CHKO Poodří v roce 1999. *Sylvia* 37: 79–86.
- LINDELL L., MELLIN M., MUSIL P., PRZYBYSZ J. & ZIMMERMAN H. 1995: Status and population development of breeding cormorants *Phalacrocorax carbo sinensis* of the central European flyway. *Ardea* 83: 81–92.
- MUSIL P., JANDA J. & de NIE W. 1995: Changes in abundance and foraging habitat selection in Cormorant (*Phalacrocorax carbo*) in south Bohemia. *Ardea* 83: 247–254.
- MUSÍLEK J. 1946: *Ptactvo Pardubicka*. Krajem Pernštýnův, Pardubice.
- ŠTANCL L., ŠTANCOVÁ H. 1987: *Ptactvo Pardubicka II. Bohdanečsko*. Krajské muzeum východních Čech, Pardubice.
- ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. 2006: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001–2003*. Aventinum, Praha.